

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ”
(для спеціалістів, магістрів)**

МАУП

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2009

Підготовлено професором кафедри управління персоналом *А. В. Калиною*

Затверджено на засіданні кафедри управління персоналом
(протокол № 8 від 02.09.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Калина А. В. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Державне регулювання зайнятості” (для спеціалістів, магістрів). — К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2009. — 28 с.

Методична розробка містить пояснювальну записку, тематичний план дисципліни “Державне регулювання зайнятості”, методичні вказівки для самостійного вивчення кожної теми, критерії оцінювання знань студентів, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, важливим чинником, який формує у студента вміння самостійно вивчати окремі питання. Вона є одним із основних засобів глибшого оволодіння навчальним матеріалом позааудиторних занять.

Мета самостійної роботи студентів — сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистої риси і важливої освітньої та професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати і працювати з матеріалом з різних джерел.

Основне завдання самостійної роботи студентів полягає у тому, щоб навчити студентів самостійно працювати зі статистичним матеріалом, літературними джерелами, Інтернетом; допомогти засвоїти певні знання, уміння, навички, закріпити та систематизувати здобуті знання, навчитися їх застосувати при виконанні практичних завдань і творчих робіт. Зміст самостійної роботи студента з дисципліни “Державне регулювання зайнятості” визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача.

Основні форми самостійної роботи студента, спрямованої на засвоєння дисципліни, такі:

- самостійне вивчення окремих питань тем курсу за навчальним посібником;
- конспектування статей із журналів “Україна: аспекти праці”, “Зайнятість та ринок праці”, “Економіка України”, “Профсоюзи и економіка”, “Труд за рубежом”, “Человек и труд”, “Персонал” та інших за рекомендацією викладача;
- самостійний відбір і конспектування статей;
- написання рефератів з використанням ПЕОМ під час самостійної позаурочної роботи;
- підготовка до практичних аудиторних робіт, самостійне виконання практичних робіт удома;
- підготовка до захисту самостійних практичних робіт;
- підготовка до модульних контрольних робіт і до тестування.

Самостійна робота студента з дисципліни “Державне регулювання зайнятості” повинна дати студентам знання щодо предмета та основних методів регулювання зайнятості як на державному рівні, так і на мезорівні.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ЗАЙНЯТОСТІ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	<p>Змістовий модуль I. Державна політика та правове забезпечення державного регулювання зайнятості</p> <p>1 Державна політика зайнятості в Україні на сучасному етапі</p> <p>2 Зайнятість населення та ринок праці</p> <p>3 Державне управління зайнятістю та ринковий механізм</p> <p>4 Правове забезпечення державного регулювання зайнятості в Україні</p> <p>5 Соціальне партнерство та соціальні проблеми зайнятості</p> <p>6 Економічні механізми державного регулювання зайнятості</p>
	<p>Змістовий модуль II. Розуміння зайнятості та соціальне страхування в умовах ринку</p> <p>7 Адміністративно-організаційні складові регулювання зайнятості</p> <p>8 Інформаційне і наукове забезпечення державного управління зайнятістю</p> <p>9 Загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття</p> <p>10 Державне регулювання зайнятості в країнах з розвинутою ринковою економікою</p> <p>11 Нестандартні форми зайнятості в умовах ринку</p>
Разом годин: 108	

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ КОЖНОЇ ТЕМИ

Змістовий модуль І. Державна політика та правове забезпечення державного регулювання зайнятості

Тема 1. Державна політика зайнятості в Україні на сучасному етапі

Методичні вказівки до вивчення теми

При ознайомленні з темою студент повинен усвідомити суть політики зайнятості, її місце як складової державного регулювання економіки; розібратися в різних трактуваннях зайнятості. При вивченні Закону України “Про зайнятість населення” слід звернути увагу на визначення поняття “зайнятість”.

Студенту важливо усвідомити еволюцію методологічних принципів дослідження зайнятості і зрозуміти, що спонукає людей до пошуку роботи і яку роль у цьому відіграє держава.

Важливо зрозуміти єдність економічного, соціального та демографічного змісту зайнятості.

Особливу увагу слід приділити питанню, як і за допомогою яких важелів державна політика зайнятості впливає на стан розвитку економіки, на макроекономічні показники.

Термінологічний словник

Студент повинен дати визначення таким термінам:

1. Зайнятість — ...
2. Регулювання — ...
3. Державна політика — ...
4. Економічний зміст зайнятості — ...
5. Соціальний зміст зайнятості — ...
6. Демографічний зміст зайнятості — ...

План семінарського заняття

1. Роль зайнятості населення для розвитку економіки.
2. Законодавчі та нормативні положення в системі регулювання зайнятості.
3. Місце процесів регулювання зайнятості в загальнодержавному регулюванні економіки.

Основні питання для самоконтролю

1. Місце і роль держави у процесі повної зайнятості населення.
2. Законодавство України про основні принципи державної політики зайнятості.
3. Поняття “зайнятість” із соціальних та економічних позицій суспільства.
4. Значення державного регулювання зайнятості для розвитку країни.

Навчальні завдання

А. Теми рефератів за напрямками регулювання зайнятості населення

1. Підвищення ефективності державної політики зайнятості.
2. Розвиток міжнародного співробітництва: укладання міжнародних угод.
3. Створення державної міграційної служби України.
4. Вдосконалення нормативно-правового регулювання міграційних потоків, зокрема щодо надання статусу біженця.
5. Створення системи обліку трудових мігрантів.
6. Удосконалення інформаційного забезпечення населення щодо питань трудової міграції.

Б. Критичний огляд літератури

Назвіть статті з журналу “Україна: аспекти праці” за 2008 рік, які стосуються державної політики зайнятості. Зробіть критичний огляд однієї з них. Критичний огляд не може перевищувати в обсязі двох сторінок друкованого тексту.

Література [1–3; 6; 18; 69; 70]

Тема 2. Зайнятість населення та ринок праці

Методичні вказівки до вивчення теми

Під час опрацювання літературних джерел з цієї теми студент повинен розібратися в тих ознаках, за якими громадян відносять до зайнятого населення.

Існує певна класифікація форм і видів зайнятості, тому студент повинен опрацювати літературні джерела, щоб зрозуміти відмінність цих понять. Особливу увагу слід приділити питанню нелегальної зайнятості та суті нерегламентованої форми зайнятості.

Оскільки зайнятість тісно пов'язана зі станом ринку праці, студенту необхідно опрацювати питання видів ринку праці і згадати процеси, які впливають на стан ринку праці, на заміщення попиту і пропозиції.

Для подальшого розуміння матеріалів дисципліни важливо розібратись у функціях зайнятості та їх ролі і впливу на ринок праці та стан зайнятості.

Термінологічний словник

Студент повинен дати визначення таким термінам:

1. Зайнятість:
  - а) добровільна — ...
  - б) примусова — ...
  - в) повна — ...
  - г) глобальна — ...
  - д) продуктивна — ...
  - е) ефективна — ...
  - є) раціональна — ...
2. Види зайнятості — ...
3. Форми зайнятості — ...
4. Функції зайнятості — ...
5. Зайнятість нелегальна — ...
6. Нерегламентована зайнятість — ...

План семінарського заняття

1. Види і форми зайнятості.
2. Функції зайнятості.
3. Ринок праці та його вплив на зайнятість населення.

Основні питання для самоконтролю

1. Якими абсолютними та відносними показниками характеризується зайнятість?
2. За якою формулою розраховується зайнятість населення?
3. Дайте визначення підходящої роботи в Україні.
4. У чому полягають концепції повної та глобальної зайнятості?
5. Наведіть відому вам класифікацію видів зайнятості.
6. Наведіть відому вам класифікацію форм зайнятості.

Навчальні завдання

А. Теми рефератів

1. Державна політика зайнятості молоді в Україні.
2. Вплив інвестиційної політики держави і роботодавців на стан зайнятості населення.
3. Еволюція підходів до формування політики сприяння зайнятості та захисту від безробіття.

Б.

1. Ставлення до безробіття.

Виберіть один або кілька варіантів і поясніть, чому ви вважаєте, що:

- безробіття необхідне для конкуренції за право одержати робоче місце, а також для підвищення якості праці та її продуктивності;
- уникнути безробіття неможливо, але необхідна державна програма його обмеження;
- безробіття неприпустиме.

2. Негативні аспекти безробіття.

Оцініть у відсотках вагомість кожного з негативних наслідків втрати роботи (безробіття) для конкретної людини:

- зниження доходу на одного члена сім'ї — %
- неможливість працювати за спеціальністю — %
- необхідність пошуку нової роботи — %
- низька оцінка статусу безробітного в суспільстві — %

Разом: — 100 %

3. Підготуйте свої пропозиції щодо вдосконалення українського законодавства з питань визначення підходящої роботи, визнання часткового безробіття, участі профспілок і роботодавців у забезпеченні населення зайнятістю тощо.

Література [1; 9; 17; 18; 23; 36; 37; 40; 41; 45–49]

Тема 3. Державне управління зайнятістю та ринковий механізм

Методичні вказівки до вивчення теми

При вивченні цієї теми студент повинен розібратись у функціях держави та ринку праці, а також ознайомитися із структурною схемою органів управління зайнятого населення. Крім того, він повинен більш детально ознайомитися з функціями, правами та обов'язками

Міністерства праці та соціальної політики стосовно проблем зайнятості. Особливу увагу студент повинен приділити Державному центру зайнятості, який є, з одного боку, структурним підрозділом міністерства, а з іншого — керівним органом усієї досить розгалуженої системи служби зайнятості країни.

Окремо студент повинен повторити основи економічної теорії стосовно ринкового механізму регулювання зайнятості та встановлення ринкової ціни робочої сили (“хрест Маршалла”, павутинна модель ринку праці).

Після цього студент повинен розібратися в інституційному механізмі регулювання ринку праці та зрозуміти основні принципи і важелі регулювання зайнятості.

Термінологічний словник

Студент повинен дати визначення таким термінам:

1. Ринковий механізм — ...
2. Хрест Маршалла — ...
3. Павутинна модель ринку праці — ...
4. Важелі державного регулювання — ...
5. Принципи державного регулювання — ...
6. Центр зайнятості — ...

План семінарського заняття

1. Система державної служби зайнятості.
2. Ринковий механізм регулювання зайнятості.
3. Заходи державного регулювання зайнятості.

Основні питання для самоконтролю

1. Механізм державного регулювання зайнятості.
2. Інституційні перетворення ринку праці в сучасних умовах.
3. Функції державної служби зайнятості.

Навчальні завдання

А. Теми рефератів

1. Методичні передумови розробки програми зайнятості населення.
2. Регіональні проблеми управління зайнятістю населення.

Б. Критичний огляд літератури

Назвіть статті з журналу “Україна: аспекти праці” за 2007 рік, які стосуються регулювання зайнятості. Зробіть критичний огляд однієї

з них. Критичний огляд не може перевищувати в обсязі двох сторінок друкованого тексту.

Література [1; 7; 8; 10; 12; 17; 18; 26; 33; 38; 43; 52–56]

Тема 4. Правове забезпечення державного регулювання зайнятості в Україні

Методичні вказівки до вивчення теми

Студент при підготовці до теми повинен ознайомитися з нормативно-правовою базою стосовно регулювання зайнятості, а також з тими документами, які створюють передумови розвитку ринку вільної робочої сили.

Особливу увагу слід приділити вивченню положень законів України “Про зайнятість населення” та “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття”. Слід загострити увагу на принципах страхування та шкалі відрахувань, а також на розрахунках допомоги на випадок безробіття.

Також важливо ознайомитися з конвенціями та рекомендаціями МОП стосовно зайнятості населення. Слід проаналізувати діючу програму зайнятості на рівні держави.

Термінологічний словник

Студенту необхідно дати визначення таким термінам і поняттям:

1. Правові методи державного регулювання зайнятості — ...
2. Програма зайнятості — ...
3. Страхування — ...
4. Закон — ...
5. Конституція України — ...
6. Конвенція МОП — ...
7. Рекомендація МОП — ...

План семінарського заняття

1. Основні засади Закону України “Про зайнятість населення”.
2. Основні положення Закону України “Про загальнообов’язкове страхування на випадок безробіття”.
3. Конвенція та рекомендації МОП, які регламентують питання зайнятості.

Основні питання для самоконтролю

1. Структура державної і територіальної програм зайнятості.
2. Конвенція МОП “Про безробіття”.
3. Права громадян України та іноземців щодо зайнятості і соціального захисту.
4. Контроль за дотриманням законодавства України про зайнятість населення.
5. Обчислення страхового стажу та фактори, що впливають на розмір допомоги по безробіттю.

Навчальні завдання

А. Питання для поглибленого вивчення теми

1. Положення Закону України “Про зайнятість населення”, які застаріли і потребують удосконалення.
2. Причини невиконання повною мірою положень конвенцій і рекомендацій МОП стосовно зайнятості населення.
3. Декларація МОП основних принципів і прав у світі праці.

Б. Критичний огляд літератури

Назвіть статті з журналу “Україна: аспекти праці” за 2008 рік, які стосуються проблем зайнятості. Наведіть критичний огляд однієї з них. Критичний огляд не може перевищити в обсязі двох сторінок друкованого тексту.

Література [14; 17; 18; 22; 24; 29; 30; 34; 43; 50; 51]

Тема 5. Соціальне партнерство та соціальні проблеми зайнятості

Методичні вказівки до вивчення теми

У цій темі студенту необхідно з'ясувати, що таке “соціальне партнерство”, а також які його складові. Крім того, важливо ще раз звернутись до дисципліни “Економіка праці та соціально-трудові відносини” і повторити сутність соціального партнерства як одного з основних принципів формування і розвитку СТВ.

Необхідно розглянути роль профспілок як одного з суб'єктів СТВ, їх проблеми та протиріччя в їх діяльності.

Слід оцінити місце координаційних комітетів сприяння зайнятості. Бажано розібратися з функціями профспілкових об'єднань роботодавців і профспілкових об'єднань найманих працівників.

У процесі вивчення теми студент повинен зрозуміти участь профспілок у здійсненні заходів щодо сприяння зайнятості населення країни та їх роль у реалізації державної політики зайнятості.

Термінологічний словник

Студенту необхідно дати визначення таких термінів і понять:

1. Профспілки — ...
2. Координаційний комітет — ...
3. Трипартизм — ...
4. Федерація профспілок України — ...
5. Конфедерація вільних профспілок України — ...
6. Біпартизм — ...
7. Всеукраїнське об'єднання солідарності трудівників — ...
8. Конфедерація роботодавців України — ...
9. Всеукраїнська асоціація роботодавців — ...
10. Ідеологія соціального партнерства — ...

План семінарського заняття

1. Історія розвитку соціального партнерства.
2. Особливості соціального партнерства в Україні в сучасних умовах.
3. Соціальні проблеми зайнятості.

Основні питання для самоконтролю

1. Функції профспілок і профспілкових об'єднань.
2. Особливості завдання соціального партнерства.
3. Розвиток соціально-трудова відносин і формування профспілок.
4. Особливості формування соціального партнерства.
5. Договірний процес соціального партнерства як елемент регулювання зайнятості.

Навчальні завдання

А. Питання для поглибленого вивчення теми

1. Метод вирішення соціальних конфліктів у межах соціального партнерства.
2. Модель Чемберлена та її сутність.
3. Модель Хікса та принципи її застосування.

Б. Критичний огляд літератури

Назвіть статті з газети “Праця і зарплата” за 2008 рік, які стосуються соціального партнерства, і наведіть критичний огляд однієї з

них. Критичний огляд не може перевищити в обсязі двох сторінок друкованого тексту.

Література [29; 30; 37; 40; 51; 63]

Тема 6. Економічні механізми державного регулювання зайнятості

Методичні вказівки до вивчення теми

Під час вивчення теми студент повинен зрозуміти механізм застосування економічних методів у процесі регулювання зайнятості, зрозуміти, що вони забезпечують створення економічних умов, які спонукають суб'єкти ринку праці діяти в необхідному для держави напрямі, що сприяє розв'язанню певних проблем.

Студент повинен розібратися в основних інструментах економічного впливу на зайнятість населення, а саме: в суті грошово-кредитної політики, податковій або фіскальній політиці, в політиці оплати праці.

Також він має зрозуміти, що економічні методи державного регулювання зайнятості належать до непрямих методів, оскільки регулювання за їх допомогою дає змогу суб'єктам ринку зберегти право на вільний вибір своєї поведінки. Крім того, слід зазначити, що інструменти економічного регулювання зайнятості населення базуються на дії соціально-економічних законів ринкової системи.

Термінологічний словник

Студенту необхідно дати визначення таких термінів і понять:

1. Фінансування — ...
2. Фіскальна політика — ...
3. Податки — ...
4. Оплата праці — ...
5. Відносини власності — ...
6. Інвестиції — ...
7. Доходи населення — ...

План семінарського заняття

1. Місце і роль економічних методів регулювання зайнятості.
2. Оцінка впливу окремих елементів економічного механізму державного регулювання зайнятості.
3. Взаємозв'язок економічного механізму з соціальними елементами.

Основні питання для самоконтролю

1. Значення економічних методів регулювання зайнятості.
2. Оцінка впливу складових економічного механізму регулювання зайнятості.
3. Зв'язок фіскальної політики з політикою в галузі оплати праці.

Навчальні завдання

А. Питання для поглибленого вивчення теми

1. Особливості грошово-кредитної політики на сучасному етапі розвитку України.
2. Податковий кодекс, його роль і значення для державної політики зайнятості.
3. Сучасні концепції оплати праці.

Б. Критичний огляд літератури

Назвіть статті з журналу “Україна: аспекти праці” за 2007–2008 рр., в яких порушується питання щодо вдосконалення оплати праці та її впливу на зайнятість населення. Зробіть критичний огляд однієї з них. Критичний огляд не може перевищити в обсязі двох сторінок друкованого тексту.

Література [23; 28; 35; 40]

Змістовий модуль II. Розуміння зайнятості та соціальне страхування в умовах ринку

Тема 7. Адміністративно-організаційні складові регулювання зайнятості

Методичні вказівки до вивчення теми

Студент, вивчаючи цю тему, повинен розуміти механізм регулювання зайнятості з точки зору адміністративних методів, які є інструментом прямого впливу держави на зайнятість населення. Студент повинен знати ознаки цих методів та особливості їх застосування в сучасних умовах.

Варто замітити, що згідно з наказом Президента України “Про вдосконалення державного регулювання у сфері зайнятості населення та ринку праці в Україні” від 11.07.2005 р. № 1073/2005 Кабінету Міністрів України, Раді Міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним

адміністраціям поставлено завдання протягом 2006–2009 рр. вжити заходів щодо створення щороку не менш як 1 млн робочих місць, насамперед у сфері інноваційного та високотехнологічного виробництва, у сільському господарстві, соціальній сфері у сільській місцевості, у сферах послуг і туризму, а також у монофункціональних містах шляхом надання населенню державної підтримки для організації підприємницької діяльності, перетворення самозайнятості населення на високоефективний малий і середній бізнес, забезпечувати щоквартальний моніторинг виконання цього завдання та інформування громадськості.

Термінологічний словник

Студенту необхідно дати визначення таких термінів і понять:

1. Прямий вплив — ...
2. Прогнозування — ...
3. Моніторинг — ...
4. Цільові комплексні програми — ...
5. Реєстр населення — ...
6. Програма зайнятості — ...

План семінарського заняття

1. Взаємозв'язок адміністративно-організаційних складових з іншими елементами механізму державного регулювання зайнятості.
2. Роль моніторингу змін у сфері зайнятості.
3. Цільові комплексні програми, які здійснюються в Україні (Київській області).

Основні питання для самоконтролю

1. Наскільки важливі адміністративно-організаційні методи в умовах ринку?
2. Як здійснюється прогнозування процесів зайнятості і ким?
3. Розкрити сутність і значення реєстру населення.
4. Хто і як здійснює інформаційне забезпечення адміністративно-організаційних методів управління зайнятстю?
5. Чим відрізняються обласні програми зайнятості від державних?

Навчальні завдання

А. Питання для поглибленого вивчення теми

1. Хто і як здійснює прогнозування зайнятості населення?

2. Досвід зарубіжних країн стосовно створення реєстру населення.
3. Структура цільової комплексної програми.

Б. Теми рефератів

1. Регулювання та прогнозування зайнятості населення на рівні регіону.
2. Аналіз показників моніторингової оцінки впливу на ефективність роботи Державного центру зайнятості.
3. Фактори впливу на процес зайнятості населення.

Література [30, 33–35]

Тема 8. Інформаційне і наукове забезпечення державного управління зайнятістю

Методичні вказівки до вивчення теми

У процесі вивчення теми студент повинен уянити, що інформаційне забезпечення полягає в організації розробки та використання інформаційних документів, що стосуються всієї соціально-трудової сфери, а також ведення інформаційного середовища в системі управління ринком праці та зайнятості. Основні напрями інформаційного забезпечення визначаються напрямками регулювання ринку праці.

Крім того, студент повинен зрозуміти, що інформаційне забезпечення для регулювання ринку праці та зайнятості населення має відповідати таким вимогам:

- достовірності — відповідність даних реальному стану;
- повноті — максимально повний обсяг потрібної інформації;
- своєчасності — інформація повинна дійти до користувача, перш ніж застаріє (ця вимога особливо актуальна в сучасних динамічних умовах соціально-економічного життя).

Важливо зрозуміти, що адаптація означає саме усвідомлення широкими верствами суспільства свого права вибору й відповідальності за зроблений вибір. Адаптація на ринку праці передбачає як професійну організацію, так і професійну переорієнтацію. Для здійснення як першої, так і другої необхідними стають професійна інформація, консультація та відбір.

Для практичної реалізації адаптації необхідно створити належне інформаційне забезпечення населення не лише стосовно існування можливостей вибору, а й механізму його здійснення. Саме для забезпечення інформованості населення, удосконалення послуг, що

надаються службами зайнятості, Державний центр зайнятості започаткував втілення новітніх технологій у надання соціальних послуг населенню та роботодавцям. Ці технології реалізуються за допомогою Єдиної інформаційно-аналітичної системи (ЄІАС), що базується на сучасних інтернет-технологіях. ЄІАС — це глобальна інформаційна система, яка повинна об'єднати всі центри зайнятості, розподіливши функції між ними за ієрархією.

Науковими засадами державного регулювання зайнятості є: наукове обґрунтування державної політики зайнятості, наукове забезпечення аналізу проблем зайнятості. Усі методи державного регулювання зайнятості базуються на науковій роботі.

Термінологічний словник

Студенту необхідно дати визначення таких термінів і понять:

1. Інформація — ...
2. ЄІАС — ...
3. Звітність — ...
4. Метод вибіркового перевірок — ...
5. Наукове забезпечення — ...

План семінарського заняття

1. Основні напрями інформаційного забезпечення державного регулювання зайнятості.
2. Джерела інформаційної підтримки державного регулювання зайнятості.
3. Наукові засади забезпечення державного регулювання зайнятості.

Основні питання для самоконтролю

1. Чому система державного регулювання зайнятості потребує інформаційного забезпечення?
2. Які основні напрями інформаційного забезпечення регулювання ринку праці?
3. Які вимоги висуваються до вхідної інформації щодо регулювання зайнятості на ринку праці?
4. Які основні джерела інформаційної підтримки державного регулювання зайнятості населення ви можете назвати? Коротко охарактеризуйте їх сутність.

5. Які новітні інформаційні технології впроваджені в системі державної служби зайнятості для забезпечення швидкого та якісного обслуговування населення?

Навчальні завдання

А. Питання для поглибленого вивчення теми

1. Основні напрями звітності служб зайнятості та їх показники.
2. Інформаційні системи, які використовуються за кордоном.
3. Новітні технології Державної служби зайнятості.

Б. Критичний огляд літератури

Студенту необхідно проаналізувати статті наукових збірників Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості за 2006–2008 рр. і підготувати огляд стосовно забезпечення державного управління зайнятістю.

Література [28; 34; 44; 55; 61]

Тема 9. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття

Методичні вказівки до вивчення теми

Студент повинен вивчити Закон України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття”, ознайомитися з документами МОП, які пов'язані з цим видом страхування.

Студент має вивчити умови і механізм виплати матеріальної допомоги по безробіттю. Крім того, він повинен розібратися з механізмом управління страхуванням на випадок безробіття.

Термінологічний словник

Студенту необхідно дати визначення таких термінів і понять:

1. Соціальне страхування – ...
2. Соціальний захист – ...
3. Матеріальна допомога – ...
4. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття – ...
5. Матеріальне забезпечення - ..
6. Соціальна допомога – ...
7. Соціальні послуги – ...

План семінарського заняття

1. Основні джерела фінансування державного регулювання зайнятості.
2. Соціальне страхування на випадок безробіття як напрям фінансування державної політики зайнятості.

Основні питання для самоконтролю

1. Вкажіть основні джерела фінансування державного регулювання зайнятості.
2. Які заходи регулювання зайнятості населення фінансуються з державного (місцевого) бюджету?
3. Які заходи регулювання зайнятості населення фінансуються з Фонду загальнообов'язкового державного страхування на випадок безробіття?
4. На яких основних засадах функціонує система соціального страхування на випадок безробіття в Україні?
5. Хто є основними платниками внесків до Фонду загальнообов'язкового державного страхування на випадок безробіття?
6. Надання яких видів соціальних послуг фінансується за рахунок Фонду загальнообов'язкового державного страхування на випадок безробіття?

Навчальні завдання

А.

На основі своєї заробітної плати і страхового стажу зробити розрахунок допомоги по безробіттю та розрахувати розмір страхових внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття.

Б. Критичний огляд літератури

Студенту необхідно проаналізувати динаміку рівня безробіття за 2004–2008 рр., а також суми коштів, виплачених безробітним за цей період. За результатами аналізу потрібно зробити висновок.

Література [3; 7; 11; 13; 17; 18; 24; 29; 30; 33; 36; 37; 40; 43; 44; 50; 59; 63; 66; 67]

Тема 10. Державне регулювання зайнятості в країнах з розвинутою ринковою економікою

Методичні вказівки до вивчення теми

Ця тема передбачає ознайомлення студента з основними принципами регулювання зайнятості в різних країнах світу. При вивченні багатогранного матеріалу студент повинен мати уявлення про те, що відрізняє нашу систему (модель) регулювання зайнятості від систем інших країн, а також уміти пояснити, які є недоліки у вітчизняному механізмі регулювання зайнятості.

Термінологічний словник

Студенту необхідно перелічити терміни, які використовуються в різних країнах для позначення безробіття та служби зайнятості.

План семінарського заняття

1. Глобалізація економіки та зайнятість.
2. МОП у системі регулювання зайнятості.
3. Особливості регулювання зайнятості в різних країнах світу.

Основні питання для самоконтролю

1. Проблеми зайнятості у країнах — членах Європейського економічного співтовариства.
2. Державне регулювання зайнятості в США.
3. Як вирішуються проблеми зайнятості у країнах Східної Європи при переході до ринкової економіки.
4. Служба зайнятості в Канаді.
5. Федеральна служба зайнятості в Росії.

Навчальні завдання

А. Питання для поглибленого вивчення

1. Основні напрями регулювання зайнятості в системі соціально-трудових відносин МОП.
2. Вплив глобалізаційних процесів на механізм регулювання зайнятості населення.
3. Світові тенденції у сфері зайнятості.

Б. Критичний огляд літератури

Студенту необхідно зробити огляд статей з журналів “Україна: аспекти праці” та “Міжнародна економіка та міжнародні відносини” за 2006–2008 рр., які висвітлюють питання зайнятості населення.

Література [6; 8; 27; 29; 35; 41; 46; 47; 52; 58]

Тема 11. Нестандартні форми зайнятості в умовах ринку

Методичні вказівки до вивчення теми

У процесі вивчення теми студент повинен зрозуміти сутність нестандартних форм зайнятості і ознайомитися з тенденціями її збільшення. Крім того, студент повинен розглянути цю модель зайнятості з точки зору становлення та розвитку глобального ринку праці.

Термінологічний словник

Студенту необхідно дати визначення таких термінів і понять:

1. Глобальний ринок праці — ...
2. Нестандартна форма зайнятості — ...
3. Самостійна зайнятість — ...
4. Неповна зайнятість — ...
5. Зайнятість на строк — ...

План семінарського заняття

1. Тенденції зайнятості в Україні.
2. Нестандартна зайнятість і класифікація її форм.

Основні питання для самоконтролю

1. Сутність і специфічність форм “нестандартної” зайнятості.
2. Формування моделі індивідуалізованої, нестандартної зайнятості.
3. Самостійна зайнятість та її критерії.

Навчальні завдання

А. Теми рефератів

1. Специфіка нестандартних форм зайнятості та їх роль і значення в підвищенні рівня зайнятості.
2. Розвиток нестандартних форм зайнятості в різних країнах світу та їх вплив на процес формування ефективної зайнятості.
3. Співвідношення між різновидами нестандартних форм зайнятості та їх вплив на розвиток процесів глобалізації.

Б. Критичний огляд літератури

Студенту необхідно ознайомитися із статтями з журналу “Україна: аспекти праці” та журналу “Міжнародна економіка та міжнародні відносини” стосовно розвитку нестандартних форм зайнятості, і зробити перелік і огляд цих статей.

Література [21; 39–43; 70–74]

ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ

Максимальним балом оцінюється повністю і правильно виконане завдання з достатнім обґрунтуванням та змістовними висновками і оформлене відповідно до вимог. Проміжним балом оцінюється правильно виконане завдання, але з недостатнім обґрунтуванням і неповними або сумнівними висновками, а також таке, що оформлене без урахування відповідних вимог. Балом “0” оцінюється неправильно або незадовільно виконане завдання.

Оформлення індивідуального самостійного завдання студента

Завдання виконується на папері формату А4 комп’ютерною версткою. На обкладинці згори зазначається “Міжрегіональна Академія управління персоналом”, нижче – “Кафедра управління персоналом”. Посередині обкладинки пишеться “Самостійна робота з навчальної дисципліни “Державне регулювання зайнятості”. Нижче у правому куті зазначається “Студента (ки) V курсу, групи __ спеціальність – далі прізвище, ініціали”. Нижче – “Оцінено _____”, “Викладач: Калина А. В.”. Внизу біля обрізу “рік”.

Після обкладинки підшивається завдання, котре виконував студент. На другій сторінці викладається зміст самостійної роботи з нумерацією сторінок. На наступній сторінці дається нумерація і назва розділу, нумерація завдання цього розділу, яка наведена в самостійній роботі, зміст завдання та його розв’язання. І в такий спосіб далі. Кожен розділ починається з нової сторінки.

Наприкінці наводиться список використаної літератури, на яку робляться посилання в тексті відповідей.

Виконане студентом завдання подається у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до завершення навчального процесу в семестрі. За завдання, здані пізніше встановленого викладачем терміну, знижується сума балів. Роботи не приймаються, якщо до завершення навчального процесу залишилося менш як 2 тижні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Конституція України // Відомості Верховної Ради України.* — 1996. — № 30. — С. 141.

2. *Генеральна угода між Кабінетом Міністрів України і Українським союзом промисловців і підприємців та профспілковими об'єднаннями України на 1997–1998 рр.* // Уряд. кур'єр. — 1997. — 11 листоп.
3. *Інструкція про порядок виплати громадянам матеріальної допомоги в період професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації за направленням державної служби зайнятості:* Затв. наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 28 вересня 1998 р. № 161 // Юрид. вісн. України. — 1998. — 19–25 листоп.
4. *Кодекс законів про працю України* // Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко. — К.: Юрінком Інтер, 1997. — 1040 с.
5. *Концепція державної системи професійної орієнтації населення:* Схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1994 р. № 48 // Людина і праця. — 1994. — № 4.
6. *Концепція професійної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації незайнятого населення:* Схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 1 лютого 1996 р. № 150 // ЗП України. — 1996. — № 6. — С. 200.
7. *Основні напрямки соціальної політики на період до 2004 року:* Схвалено Указом Президента України від 24 травня 2000 р. № 717/2000 // Уряд. кур'єр. — 2000. — 31 трав.; Орієнтир. — 2000. — № 97.
8. *Положення про державну службу зайнятості:* Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 24 червня 1991 р. № 47 // Праця і зарплата. — 1998. — № 9.
9. *Положення про організацію роботи щодо сприяння зайнятості населення в умовах масового вивільнення працівників:* Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 31 грудня 1993 р. № 1090 // Праця і зарплата. — 1994. — № 1.
10. *Положення про порядок бронювання на підприємствах, в організаціях і установах робочих місць для працевлаштування громадян, які потребують соціального захисту:* Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 27 квітня 1998 р. № 578 // Інформ. бюл. Мін-ва праці та соціальної політики України. — 1998. — № 7.
11. *Положення про порядок надання безпроцентної позики безробітним для зайняття підприємницькою діяльністю:* Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 27 квітня 1998 р. № 578 //

- Информ. бюл. Мін-ва праці та соціальної політики України. — 1998. — № 6.
12. *Положення* про порядок організації сезонних робіт: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 27 квітня 1998 р. № 578 // Информ. бюл. Мін-ва праці та соціальної політики України. — 1998. — № 7.
  13. *Положення* про порядок організації та проведення оплачуваних громадських робіт: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 27 квітня 1998 р. № 578 // Информ. бюл. Мін-ва праці та соціальної політики України. — 1998. — № 7.
  14. *Положення* про порядок подання матеріальної допомоги по безробіттю: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 27 квітня 1998 р. № 578 // Информ. бюл. Мін-ва праці та соціальної політики України. — 1998. — № 7.
  15. *Положення* про порядок реєстрації, перереєстрації та ведення обліку громадян, які шукають роботу, і безробітних, виплат допомоги по безробіттю, а також умови подання матеріальної допомоги в період професійної підготовки та перепідготовки: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 27 квітня 1998 р. № 578 // Информ. бюл. Мін-ва праці та соціальної політики України. — 1998. — № 6.
  16. *Положення* про робоче місце інваліда і про порядок працевлаштування інваліда: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 3 травня 1995 р. № 1314 // ЗП України. — 1995. — № 7. — С. 181.
  17. *Закон* України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” від 2 березня 2000 р. // Голос України. — 2000. — 11 квіт.
  18. *Закон* України “Про зайнятість населення” від 1 березня 1991 р. (із змін. і доп.) // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 14. — С. 171; 1992. — № 12. — С. 169; 1993. — № 2. — С. 3; 1994. — № 45. — С. 408; 1996. — № 3. — С. 11; 1996. — № 9. — С. 42; 1998. — № 11–12. — С. 44.
  19. *Про затвердження* положень про застосування Закону України “Про зайнятість населення”: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 квітня 1998 р. № 578 // Информ. бюл. Мін-ва праці та соціальної політики України. — 1998. — № 6.
  20. *Закон* України “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні” від 21 березня 1998 р. (із змін. і доп.) // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 21. — С. 252.

21. *Закон України “Про підприємництво”.*
22. *Закон України “Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності”.*
23. *Закон України “Про оплату праці”.*
24. *Закон України “Про колективні договори і угоди”.*
25. *Закон України “Про мінімальний споживчий бюджет”.*
26. *Закон України “Про професійно-технічну освіту”.*
27. *Библиотека управляющего персоналом: мировой опыт. Управление занятостью и организация трудоустройства: Обзорная информация / Сост. В. И. Яровой; Под ред. Г. В. Щёкина. — К.: МАУП, 1995. — 176 с.*
28. *Бойко Ю. Розмежування правового ринку праці в Україні // Право України. — 1996. — № 5.*
29. *Гаврилина А. К. Законодательство о занятости населения в государствах СНГ (Аналитический обзор) // Право и экономика. — 1998. — № 6. — С. 111–115.*
30. *Гаврилина А. Практика применения законодательства о занятости населения // Человек и труд. — 1995. — № 2. — С. 4–9.*
31. *Гришкова О. Проблеми ринкової трансформації освіти та професійної підготовки // Україна: аспекти праці. — 1998. — № 1. — С. 26–28.*
32. *Дисбаланс между спросом и предложением. Данные государственной службы занятости о положении на рынке труда Украины // Персонал. — 1998. — № 2. — С. 29.*
33. *Пастухов В. Правові проблеми ринку праці в Україні // Право України. — 1996. — № 5. — С. 30–33.*
34. *Правовое регулирование рационального использования трудовых ресурсов / Отв. ред. А. Р. Мацюк, З. К. Симорот. — К.: Наук. думка, 1989. — 224 с.*
35. *Ринок праці України в 1999 році: Аналіт.-стат. зб. Ювілейний випуск / Державний центр зайнятості Міністерства праці та соціальної політики України. — К., 2000.*
36. *Шаленко М. Сучасні тенденції розвитку ринку праці України // Економіка України. — 1996. — № 9.*
37. *Юрлова Н. Рабсила есть... Механизм регулирования процессов высвобождения и трудоустройства рабочей силы в Украине // Персонал. — 1998. — № 2. — С. 26–28.*
38. *Невідкладні заходи щодо прискорення реформ і виведення економіки України з кризи: Схвалено розпорядженням Президента*

- України від 18.08.97 р. № 298/97-рп // Уряд. кур'єр. — 1997. — 23 серп. — № 155–156.
39. *Базиліук А. В.* Социальная защита населения. — К.: Знание, 1992.
  40. *Бондарь И. К.* Рынок труда и безработица. — К.: УДЭНТЗ, 1992.
  41. *Ерасов В. В., Скворцов Н. Н.* Как избежать массовой безработицы? — К., 1994.
  42. *Ерасов В. В., Скворцов Н. Н.* Формирование рынка труда. Зарубежный опыт. — К., 1991.
  43. *Калина А. В.* Организация и оплата труда в условиях рынка. — К.: МАУП, 1997.
  44. *Макконнел К. Р., Брю С. Л.* Экономикс. — М.: Республика, 1992. — Гл. 10.
  45. *Грачев М.* Современные тенденции формирования рынков труда в странах с развитой рыночной экономикой // *Вопр. экономики.* — 1991.
  46. *Петюх В. М.* Ринок праці та зайнятість: Навч. посіб. — К.: МАУП, 1997.
  47. *Прокопенко В. І.* Трудове право: Курс лекцій. — К., 1996. — Розд. VII.
  48. *Кравченко І. С.* Трудозберігаюча функція зайнятості. — К.: Інюре, 1998. — 356 с.
  49. *Заславский И.* К новой парадигме рынка труда // *Вопр. экономики.* — 1998. — № 2. — С. 83–95.
  50. *Горелов Н. А.* Экономика трудовых ресурсов: Учеб. пособие для вузов. — 2-е изд. — М.: Высш. школа, 1989. — 207 с.
  51. *Афанасьев В. Г.* Научное управление обществом. — М.: Мысль, 1970. — 32 с.
  52. *Конвенция о содействии и защите от безработицы* // *Человек и труд.* — 1992. — № 2. — С. 31–38.
  53. *Кравченко І. С.* Пропозиції щодо законодавчого запровадження гарантій та соціального захисту громадян, які перебувають у стані вимушеної неповної зайнятості: *Наук. звіт.* — К., 1995. — 54 с.
  54. *Ерасов В. В., Иванова Н. И.* Государственная программа занятости населения-93. Достижения и просчеты. Человек и работа // *Информ. бюл. Мин-ва труда Украины.* — 1994. — № 5. — С. 9–13.
  55. *Управління зайнятстю в умовах трансформації економіки: Зб. статей наук. конференції* // *Персонал.* — 2000. — № 1.
  56. *Оникиенко В. В. и др.* Программно-целевое управление воспроизводством трудовых ресурсов. — К.: Наук. думка, 1983.

57. *Казановський А. В., Колот А. М.* Соціальне партнерство на ринку праці. — Краматорськ: Нац. центр продуктивності, 1995.
58. *Ганслі Теренс.* Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки. — К.: Основи, 1995.
59. *Горілий А. Г.* Економіка ринків праці. — Тернопіль, 1998.
60. *Гончаров В., Бунин В.* Общественные работы: зарубежный опыт // Человек и труд. — 1993. — № 6.
61. *Никифорова А. А.* Рынок труда: занятость и безработица. — М.: Междунар. отношения, 1991. — 100 с.
62. *Рынок труда и социальная политика в Центральной и Восточной Европе.* — М.: ИКЦ «ДИС».
63. *Бандур С. І., Дудник В. І.* Ринок праці і проблеми соціального захисту населення (міжвузівський збірник). — К., 1993. — Вип. 1. — С. 4–8.
64. *Зайнятість та ринок праці* // Міжвідомчий науковий збірник НЦ ЗРП НАН і Міністерства праці України. — К.: АТ “Українська видавнича група”, 1995. — Вип. 3. — 255 с.
65. *Головко М. Л., Пастухов В. П.* Зайнятість населення України. — К., 1998. — 380 с.
66. *Пам’ятка роботодавцю* / Державна служба зайнятості, Київський міський центр зайнятості населення. — К., 2000. — 15 с.
67. *Рофе А. І., Збыненко В. Г., Ишин В. В.* Рынок труда, занятость населения, экономика ресурсов для труда. — М., 1997. — 152 с.
68. *Адамчук В. В., Романов О. В., Сорокина М. Е.* Экономика ресурсов для труда. — М.: ЮНИТИ, 1999. — 403 с.
69. *Нестандартные* формы занятости в промышленно развитых странах. — М., 1999. — 190 с.
70. *Брагин Д.* Новые формы занятости и информационные технологии // Вопр. экономики. — 1998. — № 2. — С. 153–158.
71. *Промышленно развитые страны: Перестройка рынка труда и активная политика занятости* // Актуальные проблемы Европы. — 1996. — № 4. — 231 с.
72. *Европейский союз. Новый этап интеграции* / ИНИОН РАН, 1996. — 151 с.
73. *Самостоятельная занятость и безработица: Информация* МОТ. — Женева, 1990. — № 2. — С. 1–2.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Державне регулювання зайнятості”	4
Методичні вказівки для самостійного вивчення кожної теми.....	5
Оцінювання знань.....	22
Список літератури	22

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>Л. С. Тоболіч</i>
Комп’ютерне верстання	<i>Н. М. Музиченко</i>

Зам. № ВКЦ-3969

Формат 60x84/16 . Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, пр. Червонозоряний, 119, літ. ХХ

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*